

I, §§ 20 - 24

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

A. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου ή ελεύθερης ανάπτυξης

1. Ο ιστορικός στην αφήγησή του εναλλάσσει χρόνους του παρόντος (ενεστώτας) και του παρελθόντος (παρατατικός, αόριστος). Ποια χαρακτηριστικά δίνει αυτή η εναλλαγή στην ιστορική αφήγηση και ποια σημασία έχει για την απόδοση των κινήσεων των αντιπάλων;
2. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι στην είδηση για την άλωση της Λαμψάκου; Πώς εξηγείτε την επιλογή της θέσης, όπου αγκυροβόλησαν τελικά οι Αθηναίοι;
3. *ἀριστοποιούμενοι, ἐπισιτισάμενοι, ἐδειπνοποιούντο*: Λαμβάνοντας υπόψη:
 - α) τον τρόπο ενέργειας (εξακολουθητικός, συνοπτικός)² που δηλώνει κάθε ρηματικός τύπος και
 - β) τις πληροφορίες που μας δίνουν τα ίδια τα ρήματα, να κρίνετε τη στάση των Αθηναίων αυτή την κρίσιμη στιγμή.
4. Να επισημάνετε τις εντολές του Λυσάνδρου προς τους Λακεδαιμονίους. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το γενικότερο σχέδιο στο οποίο εντάσσονται;
5. Πώς αντιμετωπίζουν οι Αθηναίοι τους Λακεδαιμονίους στο συγκεκριμένο απόσπασμα;
6. Ήταν σωστή, κατά τη γνώμη σας, η αναμονή του Λυσάνδρου και γιατί;
7. Ο Ξενοφών χαρακτηρίζεται ως κλασικός συγγραφέας, υποδειγματικός για τη σαφήνεια, απλότητα, φυσικότητα και παραστατικότητα της περιγραφής του. Ποια στοιχεία του αποσπάσματος θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν το χαρακτηρισμό αυτό;

² Βλ. Συντακτικό, § 76, σ. 71.

8. προείπεν - ἐκέλευσε: Και στις δύο περιπτώσεις ο Ξενοφών αποδίδει σε πλάγιο λόγο τις εντολές του Λυσάνδρου. Πώς δικαιολογείτε την επιλογή των δύο ρημάτων;
9. Να χαρακτηρίσετε το Λύσανδρο με βάση την πολεμική τακτική που εφαρμόζει.

Β. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές και ποια η κυρίαρχη προσωπικότητα στην ενότητα αυτή;
2. Ποια ήταν η πρώτη ενέργεια των Αθηναίων στον Ελαιούντα;
3. Πού κατέληξαν οι Αθηναίοι και με ποια ενασχόληση έκλεισαν την ημέρα τους;
4. Τι επιδιώκει με την αναβολή της επίθεσής του ο Λύσανδρος;
5. Ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι: Ποιες ενέργειες υποδεικνύει η εντολή του Λυσάνδρου;

Γ. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. α) Να εντοπίσετε τις ενέργειες και των δύο αντιπάλων όπως καταγράφονται στο συγκεκριμένο απόσπασμα.
β) Να συνθέσετε ένα κείμενο όπου θα παρουσιάζετε την πολεμική τους τακτική.

Δ. Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός κλειστού και ανοικτού τύπου

1. Να εντοπίσετε τα ρήματα που δηλώνουν τις ενέργειες του Λυσάνδρου και να τα κατατάξετε έτσι, ώστε να φαίνεται η κλιμάκωση της δράσης του.

2. Οι ακόλουθες προτάσεις αποδίδουν κινήσεις, ενέργειες και αποφάσεις του Λυσάνδρου. Να ελέγξετε την ορθότητά τους σύμφωνα με το κείμενό σας σημειώνοντας X στην αντίστοιχη στήλη.

Ο Λύσανδρος:

	Σωστό	Λάθος
α) καθυστερούσε να συγκρουστεί, γιατί περίμενε ενισχύσεις.	☐	☐
β) έδωσε εντολή κατά τα ξημερώματα να επιβιβαστούν στα πλοία.	☐	☐
γ) παρήγγειλε στους στρατιώτες του να επιτεθούν αμέσως.	☐	☐
δ) διέταξε την εμπροσθοφυλακή να κινηθεί ελεύθερα.	☐	☐
ε) απαγόρευσε στους στρατιώτες του να επανέλθουν στην ξηρά μέχρι να επιστρέψουν τα κατασκοπευτικά πλοία.	☐	☐

3. *Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἔξαγγεῖλαι.*

A. Με βάση το χωρίο, να σημειώσετε, επιλέγοντας από τις παρακάτω προτάσεις, ποιο τελικό στόχο είχε η διαταγή που έδωσε ο Λύσανδρος:

- α) Να παρακολουθεί τους Αθηναίους διακριτικά
- β) Να βγουν οι Σπαρτιάτες στην ξηρά για να παρακολουθούν προσεκτικά τις κινήσεις των αντιπάλων
- γ) Να επιτεθεί αιφνιδιαστικά στους αντιπάλους
- δ) Να συλλέξει πληροφορίες για να ειδοποιήσει τη Σπάρτη.

B. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να γράψετε τα ουσιαστικά του παρακάτω πίνακα στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
	τὰς ἡμέρας
τῷ λιμένι	
	τοὺς ποταμούς
τῆς τάξεως	
	τοὺς πόδας
	οἱ Ἀθηναῖοι

2. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το λάθος:

- *ἐκεῖθεν*: είναι χρονικό / τοπικό επίρρημα
- *διείχε*: είναι οριστική παρατατικού / αορίστου του ρ. *ἔχω*
- *αὐῖται*: είναι οριστική / δεικτική αντωνυμία
- *κράτος*: είναι ουσιαστικό β' κλίσης / γ' κλίσης
- *ἔπλευσαν*: είναι οριστική παρατατικού / αορίστου του ρ. *πλέω*

3. Α. Να ελέγξετε αν η γραμματική αναγνώριση των λέξεων που δίνονται είναι σωστή ή λανθασμένη, σημειώνοντας Χ στην αντίστοιχη στήλη.

	Σωστό	Λάθος
• <i>κινήσοιτο</i> : είναι ενκτική μέλλοντα του ρ. <i>κινῶ</i>	☐	☐
• <i>ἀντανήγαγε</i> : είναι αόριστος β' του ρ. <i>ἀντανοίγω</i>	☐	☐
• <i>κατιδόντας</i> : είναι μετοχή αορίστου β' του ρ. <i>καθορῶ</i>	☐	☐
• <i>ἐξεβίβασεν</i> : είναι οριστ. παρατατικού του ρ. <i>ἐκβαίνω</i>	☐	☐
• <i>ταῖς ναυσί</i> : είναι δοτική πληθ. του ουσ. <i>ἡ ναῦς</i>	☐	☐
• <i>προεῖπεν</i> : είναι αόριστος β' του ρ. <i>προαγορεύω</i>	☐	☐
• <i>ἐπειδάν</i> : είναι χρονικός σύνδεσμος	☐	☐
• <i>ἡ ἐπιούσα</i> : είναι μετοχή του ρ. <i>ἔπομαι</i>	☐	☐

- Β. Να διορθώσετε τα λάθη.

4. Να σχηματιστεί η οριστική μέλλοντα, αορίστου και παρακειμένου των ρημάτων:

Ενεστώς	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
πλέω			
ἀγγέλλω			
διέχω			
παραβάλλω			
σημαίνω			

5. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό της στήλης Β που τους αντιστοιχεί. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. πόδας	α) ευκτική μέλλοντα
2. ἀνήχθησαν	β) οριστική παθητικού αορίστου
3. παρετάξαντο	γ) μετοχή αορίστου β΄
4. ἀντανήγαγε	δ) μετοχή μέσου αορίστου α΄
5. ἀνάγοιτο	ε) ουσιαστικό γ΄ κλίσης
6. ἐπισιτισάμενοι	στ) συμπλεκτικός σύνδεσμος
7. καί	ζ) ευκτική ενεστώτα
	η) οριστική μέσου αορίστου α΄
	θ) οριστική αορίστου β΄

6. ὄψέ: Είναι επίρρημα. Να γράψετε δύο επιρρήματα της ίδιας κατηγορίας στην αρχαία ελληνική γλώσσα από το κείμενό σας και δύο στη νέα.

αρχαία ελληνική	νέα ελληνική
α)	α)
β)	β)

7. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των ρημάτων:

<i>ἐγώ</i>	<i>εἰμί</i>	<i>ἄγω</i>	<i>πλέω</i>	<i>ποιῶ</i>	<i>ὄρῶ</i>
<i>οὗτος</i>
<i>ἡμεῖς</i>
<i>ὑμεῖς</i>

8. Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους που δηλώνουν τις ενέργειες του Λυσάνδρου και να τους μεταφέρετε στο μέλλοντα.

9. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον ορθό τύπο των λέξεων ή εκφράσεων που βρίσκονται σε παρένθεση:

α) Οἱ στρατηγοί (*σημαίνω*, αόριστος)
(*ἀποπλέω*, απαρέμφατο αορίστου).

β) Οἱ Ἀθηναῖοι (*ἐπανερχομαι*, αόριστος β΄) καὶ
..... (*παρατάττομαι*, παθητικός αόριστος) ἐν μετώπῳ.

γ) Ὁ Λύσανδρος (*παραβάλλω*, αόριστος β΄) τὰ
παραβλήματα καὶ (*παρασκευάζομαι*, μέσος αόριστος)
ὡς εἰς ναυμαχίαν.

δ) Ὁ Λύσανδρος (*κελεύω*, ενεστώτας) τὰ παραβλήματα
..... (*παραβάλλομαι*, απαρέμφατο ενεστώτα).

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε το είδος των μετοχών στις §§ 20-21.

2. Ποιο φαινόμενο ονομάζουμε «απτική σύνταξη»; Να το εντοπίσετε στο κείμενο (§§ 20-21).

3. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς των §§ 22-23.

4. Α. Να ελέγξετε αν στις ακόλουθες προτάσεις αποδίδεται σωστά η συντακτική αναγνώριση των λέξεων που δίνονται, βάζοντας ένα Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο.

	Σωστό	Λάθος
α) <i>ναυσίν</i> : είναι δοτική της συνοδείας	☐	☐
β) <i>Ἄθηναίοις</i> : είναι υποκείμενο του <i>ἔπεσθαι</i>	☐	☐
γ) <i>ἔξαγγεῖλαι</i> : είναι τελικό απαρέμφατο	☐	☐
δ) <i>ἐπὶ τῷ λιμένι</i> : είναι εμπρόθετος προσδιορ. κίνησης	☐	☐
ε) <i>ἔπεσθαι</i> : είναι ειδικό απαρέμφατο	☐	☐
στ) <i>ὄ τι ποιοῦσιν</i> : είναι πλάγια ερωτηματική πρόταση	☐	☐
ζ) <i>παραβάλλων</i> : είναι αιτιολογική μετοχή	☐	☐
η) <i>πάντα</i> : είναι υποκείμεν. του <i>παρασκευασάμενος</i>	☐	☐

Β. Να διορθώσετε τα λάθη που εντοπίσατε.

5. *παρασκευασάμενος, κατιδόντας*: Να χαρακτηρίσετε τη συντακτική θέση των μετοχών.

6. Με ποιους τρόπους (πρόταση, μετοχή, προσδιορισμός) εκφέρεται ο χρόνος στο κείμενο;

7. *Λύσανδρος δὲ ἐκέλευσεν*: Να γράψετε τα απαρέμφατα που εξαρτώνται από το *ἐκέλευσεν*, να τα χαρακτηρίσετε συντακτικώς και να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενό τους (αν έχουν).

8. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων ώστε να χαρακτηρίζεται η συντακτική θέση των λέξεων που δίνονται:
- α) *τῆς Χερρονήσου*: είναι γενική από το ενν. *Ἐλαιούντι*
- β) *τῆ νυκτί*: είναι δοτική
- γ) *ἐν μετώπῳ*: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός του
- δ) *εἰσβαίνειν*: είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο
- ε) *τῆς ἡμέρας*: είναι γενική διαιρετική από το
- στ) *πρὶν αὐτὰ ἦγον*: είναι δευτερεύουσα πρόταση,
εισάγεται με, εκφέρεται με
γιατί³
- ε) *ὅ τι ποιοῦσιν*: είναιπρόταση.
Το υποκείμενό της είναι
9. Να εντοπίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του κειμένου (§§ 22-24) και να τους χαρακτηρίσετε.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να γράψετε τέσσερα (απλά ή σύνθετα) ουσιαστικά ή επίθετα ομόρριζα με το ρήμα *πλέω* και να σχηματίσετε με δύο από αυτά σύντομες φράσεις στη νέα ελληνική.
2. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες σχετίζονται ετυμολογικά οι ακόλουθες: *ναυτίλος*, *αποχή*, *ενάντιος*, *αναγωγή*, *εξόρμηση*.
3. Να σημειώσετε με X τη σωστή απάντηση:
κατὰ πόδας σημαίνει: α) από κοντά
β) με τα πόδια
γ) πεζοπορώντας

³ Βλ. Συντακτικό, § 173, σ. 156.

δ) επί τροχάδην

4. *βαίνω, βάλλω*: Να γράψετε δύο παράγωγα ουσιαστικά από κάθε ρήμα.
5. Να γράψετε στη νέα ελληνική λέξεις απλές ή σύνθετες που να έχουν το ίδιο θέμα με τις παρακάτω:
- *σημαίνω*:
 - *τάττομαι*:
 - *λιμήν*:
 - *ἄγω*:
6. Να σχηματίσετε προτάσεις στη νέα ελληνική με τα παρακάτω ρήματα:
- *ἐξαγγέλλω*:
 - *ἔπομαι*:
 - *ἀνάγομαι*:
 - *ὑποβιβάζω*:
7. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με την απόδοσή τους στη νέα ελληνική στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
ἡ ἐπιούσα	βγαίνω στ' ανοιχτά
ἀριστοποιοῦμαι	γευματίζω
ὄψέ	εδώ
ἡ τάξις	η επομένη
προαγορεύω	διατάσσω
ἐπανάγομαι	αργά (το βράδυ)
ἀντανάγομαι	εκεί
ἐνταῦθα	ξαναβγαίνω
	η παράταξη
	απαγορεύω

8. Να γράψετε ένα συνώνυμο στην αρχαία ελληνική για καθένα από τα επόμενα ρήματα:

- *κελεύω*:
- *ποιῶ*:

9. Να βάλετε μπροστά από κάθε λέξη της στήλης Α το γράμμα της αντίθετης λέξης που βρίσκεται στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. ὄψε τῆς ἡμέρας	α) ὕστερον
2. ἐπιούσα	β) ἀποβιβάζω
3. εἰσβαίνω	γ) ἐπιβιβάζω
4. ἐκβιβάζω	δ) προτεραία
5. ἔπομαι	ε) ὀρμίζομαι
6. πρότερον	στ) ὄρθρος
7. ἀνάγομαι	ζ) ἐκβαίνω
	η) ἐπίσχω
	θ) ἠγοῦμαι

10. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση:

- *παραβάλλω τὰ παραβλήματα* σημαίνει:
α) βάζω τα παραπετάσματα, β) διπλώνω τα πανιά του πλοίου.
- *ἄμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι* σημαίνει:
α) όταν ανέτειλε ο ήλιος, β) όταν έδυσε ο ήλιος.
- *ἐν μετώπῳ* σημαίνει:
α) σε μετωπική σύγκρουση, β) σε μετωπική γραμμή.
- *ἦν ὄψε τῆς ἡμέρας* σημαίνει:
α) ήταν αργά (δειλινό), β) ήταν πρωί.
- *ἐξεβίβασεν τοὺς στρατιώτας* σημαίνει:
α) αποβίβασε τους στρατιώτες, β) επιβίβασε τους στρατιώτες στα πλοία.